

Komentarji

etirski advokati zagovarjajo zločince

Zadnje čase se čujejo glasovi, ki bi se odvetniki v Združenih državah očistili propalic in kriminalnih tipov v svoji aredi. V nekaterih, med katerimi je do- poštenjakov in iskrenih lju- di, imajo svojo organizacijo, ki bi lahko stopila na prste poštenim odvetnikom, ki iz- polnijo svoj poklic v najgrobe- etirstvo in skušajo obogateti s kradenim in in prisileparje- denarjem svojih klientov. Te dni smo čitali v nekem čis- kem listu odprto vprašanje: "Kaj je etično, da odvetnik za- rja zločince, o katerem ve, da je kriv, kljub temu skuša, da ga legalnimi triki dokazati, da je nedolžen in tira proces od- tance do instance, samo da- če čim več denarja iz obto- čenca?"

To vprašanje se je pojavilo, ko je prišla vest "iz podzemlja", da je bila neka banka v East- agu oropana samo zato, da- bi ji dobili denar za o- imbo svojih tovarišev pred- iškem. Druga vest je bila, da je bil kapitalist Bremer v- nesotni ugrabljen s istim na- nom, da bo vsota odkupnine- bila za naplajanje advoka- ti, ki zagovarjajo ugrabitelje- kem procesu.

Torej, če je to res, gre priro- in drugače zločinsko prisvo- denar kot plača odvetnikom, zagovarjajo zločince in na- pajajo kot dostojni gentle- ni!

Kakor je v ameriškem kapi- talističnem sistemu do malega- gnilo, tako je tudi pravos- tvo. Večna kampanja za- bivanje zločinov je največja- sa, dokler bodo v Ameriki ko- upirani sodniki in tožilci ter- etirski advokati, ki grabijo- tstvo na račun bogatih kri- talcev.

V Ameriki je že stara nava- da brez odvetnika ne opra- nič pred sodiščem. Moraš- najeti in dobro plačati, če se- kažeš iz kaše ali ne. Večkrat- činec prizna krivdo, toda- činec ga odvetnik pregovori, umakne priznanje krivde in- etnik slovesno trdi, da je- gov klient nedolžen. To trdi- ko časa, dokler mu obtožene- čuje masne vsote.

Za vsako zdravo pamet je o- na kriva, ki prizna krivdo in- pen pošten odvetnik bi ne- el zagovarjati takega člove- Rečeve, ki nimajo denarja, ni- hče ne zagovarja! Na- gi strani je bogatin vedno- dolžen in največkrat se u- kne zaslužni kazni, ker je- el najboljše odvetnike.

Tudi princip ameriške just- da je "vsakdo nedolžen toli- časa, dokler mu sodišče z vse- formalnostmi ne dokaže- lve", je otročje naiven. Ako- človek zasačen pri zločinu- ed pričami, pa naj bo to na- dna baraba ali bogat bankir, ra vsakdo verjeti, da je kriv- glede na to, kako bo odv- et dokazoval njegovo nedolž- st.

Zdi se, da je v Ameriki pre- et odvetnikov nakopičenih v- estih — kakor zdravnikov — konkučenca med njimi je ne- pibna. Vsi bi se radi prosla- li in vsi bi radi dobro zaslu- li, a je nemogoče. Iz tega iz- ra dejstvo, da odvetniki v o- nomnem številu delajo z vsami- ki, da justico potlačijo in pod- roje zločinstvo.

Ameriška justica potrebuje- zastjene reforme. Najbolje bi- lo, da se privatna odvetniška- trska popolnoma odpravi, vsak- obtožene bi pa imel pravico do- državnega in federalnega zago- varnika, ki bi branil obtožence- brezplačno, na stroške države.

NEMŠKI DIKTA- TOR SANJA O NOVI VOJNI

Ker ne more dati ljudstvu ob- ljubljene prosperitete, vidi iz- hod v novem klanju. Nepokoj- med delavci se širi

Pariz, 12. febr. — (FP) — Vesti, ki pri- hajajo iz Nemčije, kažejo, da se ekonomski položaj ni nič izbolj- šal, kar je prišel Hitler na vlad- no krmilo, temveč se je celo po- slabšal. Vse obljube Hitlerjeve- ga režima, da bo deželi prinesel prosperiteto, so izhlapile v ozra- čju nacionalizma, šovinizma in militarizma.

Radi nacijske agrarne politike naraščajo cene živlenskim potrebščinam. V zadnjem času so razni trusti, zlasti trust ke- mikalij, pričeli s kampanjo za- znižanje plač v vseh industrijah.

Delavci, katerim je režim ob- ljubil znižanje cen in izboljša- nje živlenskega standarda, po- stajajo ogorčeni. To ogorčenje- skuša Hitler kontrolirati z re- prisalijami in razpustom unij, s- tem pa le povečuje podzemsko- opozicijo.

Skrhiranje sodnega procesa proti štirim komunistom v zade- vi požiga parlamenta je bil hud- udarec režimu, v zunanji politi- ki pa je zatonila Hitlerjeva zvez- da, ko je Nemčija izstopila iz Li- ge narodov. Nov udarec Hitler- jevemu režimu je bila tudi pred- kratkim sprejeta trgovinska po- godba med Sovjetsko Rusijo in Francijo. Ta udarec je Hitler- skušal ublažiti s političnim pak- tom med Nemčijo in Poljsko.

Ishod iz kritičnega položaja vidi Hitler v novi vojni. Da se- njegov režim mrzlično priprav- lja za novo klanje, ni več nikaka- tajnost. V bližini Frankfurta nje- gov režim že gradi velika pod- zemska letališča, ki bodo varna- pred zunanjimi napadi. Mrzlično- gradi tudi utrdb ob mejah.

Nikaka tajnost ni več, da je- prišlo nedavno med Nemčijo in- Japonsko do militarističnega- sporazuma. Vodilni naciji so- namreč prepričani, da je vojna- med Sovjetsko unijo in Japonsko- neizogibna in da bo izbruhnila- že prihodnje pomlad. Oni računajo- da, bosta Amerika in Anglija, ako pride do vojne med Japono- sko in Rusijo, zaposleni na Dalj- nem vzhodu, Nemeem bo pa da- na prilika za okupacijo Posaar- ja. Lahko se bodo naciji vrgli- tudi na Avstrijo in tako revidi- rali versajske pakte na svojo ro- ko. Hitlerjevci domnevajo, da- Francija ne bo prišla za orožje, dokler ne bodo ogrožene njene- lastne meje. Da se Hitlerjev re- žim vzdrži na krmilu, je uredni- čenje teh blaznih sanj potrebno.

Lindbergh protestira

Rooseveltov odlok proti zrako- plovnim družbam mu ni všeč

New York. — Chas. Lindbergh je poslal predsedniku Rooseveltu brzojaven protest zaradi pre- ključa pogodb s privatnimi letal- skimi družbami glede zračne po- šte. Lindbergh pravi v protestu, da razveljavljanje pogodb s pri- vatnimi družbami in uporaba- bojnih letal za prenašanje pošte- pomeni veliko škodo za ameriško- letalstvo. To ni pravično za po- štene letalske družbe.

(Preiskava pred senatom je- nedavno odkrila, da je Lindbergh- danes v službi privatne letalske- družbe, ki mu je poklonila \$250,- 000 v delnicah in plačuje mu- \$10,000 letno za tehnične nasve- te.)

pravi na obdavljenje vseh ver- skih in dobroteljskih zavodov, ki- poslujejo v komercialne namene- in imajo redne dohodke. Na te- melju ustave in razsodb vrho- nega sodišča ima država to pra- vico.

Civilna vojna v Av- striji! Generalna stavka socialistov

Avstrijski fašisti in socialisti v- odločilnem konfliktu. Best- najst ubitih, 50 ranjenih v- Lincu

Dunaj, 12. febr. — Socialisti- čna stranka je oklicala general- ni štrajk po vsej Avstriji in ta- koj nato je izbruhnila civilna- vojna. Dollfussova vlada je na- podila vojaške čete proti sociali- stom. Krvavi spopadi so v teku- na Dunaju. V bitki v Lincu je- bilo 16 ubitih in 50 ranjenih, ko- so začeli streljati iz topov na- stavarke.

Dollfussova vlada je razglasila- obsedno stanje. Avstrijski faši- sti (heimwehrovci) in hitlerjev- ci, ki so se kavalirali kakor pes- in mačka, so se danes združili in- skupno udarili po socialistih. Na- stotine socialistov je bilo areti- ranih.

Dunaj, 12. febr. — Kritičen mo- ment za konflikt med socialisti- v Avstriji in avstrijskimi faši- sti (Heimwehr) je prišel. Karl- Seitz, socialistični župan na Du- naju je včeraj odgovoril Dollfus- sovi vladi, da se ne bo pokoril- njeni odredbi glede izročitve kon- trole nad dunajsko policijo ma- jorju Feyu, ministru javne var- nosti.

Župan je obvestil Dollfussa, da- edino dunajski občinski svet- ima pravico odvzeti županu poli- cijsko kontrolo. Tako določa- avstrijska ustava. Župan je vpra- šal Dollfussa, če je namen vlade, da- pogazi ustavo.

Včeraj so socialisti obvestili- s letaki člane svoje stranke, naj- bodo pripravljeni. Danes zju- traj je izbruhnilo več stavk na- Dunaju.

Ruski komunistični kongres zaključen

Moskva, 12. febr. — Sedem- najsti redni kongres vseunijske- komunistične stranke je bil za- ključen v soboto. Vsi stari vo- ditelji stranke so bili ponovno- izvoljeni v vodilne odbore. Poli- tični biro, ki je najvišja oblast- stranke in ki daje smernice so- vjetski vladi, je obdržal svoje- stare člane. Ta biro šteje 10 čla- nov. Izvršila se je pa izprem- ba v centralne odbore stranke. Mežinski, vodja politične polici- je, je odpadel in izvoljen je bil- Maksim Litvinov, komisar zuna- njih zadev.

UNIJA PRIČELA GRADITI DELAV- SKE DOMOVE

Načrt predvideva stroške več mi- lijonov dolarjev. Administra- cija civilnih del prispevala- \$1,000,000

Philadelphia, Pa. — (FP) — Sanje par idealistov so se te dni, ko je na tisoče nogavičarskih- delavcev prisostvalo proslavi, ko- se je prva lopata zarila v zemljo, na kateri bodo v bližnji bodo- nosti stala moderna delavska- stanovanja, uresničile. Na veli- kem prostoru bodo postavljene- hiše za več sto delavskih družin- nasproti teh hiš pa bo mesto- agrađilo krasen park. Poleg tega- bodo imeli delavski otroci igriš- ča, veliko kopalnico za nje in za- odrasle, veliko dvorano s odrom, na katerih bodo lahko prirejali- igre in druge stvari.

Vse to bo stalo delavsko dru- žino povprečno \$16 na mesec, v- tej vsoti pa bo vključena elektri- ka, refrigeracija in druge hišne- udobnosti.

Ta projekt sponzorira Ameri- ška federacija nogavičarskih de- lavcev in bo stal več milijonov- dolarjev. Federacija je izposlo- vala pri PWA posojilo nad mili- jon dolarjev za ta stanovanjski- projekt. To je prva delavska or- ganizacija, ki je dobila posojilo- od federalne vlade za izvedbo- svojega načrta. Privatni kapital, investiran v projektu, ne bo ni- kdaj prejel dividend nad šest od- stotkov in ves dobiček nad to vsoto- bodo dobili delavci v obliki- znižane stanarine. Pričakuje se, da- bo ves dolg poplačan v dobi- tridesetih let.

Proti vladnemu posojilu je vo- dil opozicijo več mesecev župan- Hampton Moore. On je naglašal, da- posojilo za projekt gradnje- privatnih stanovanj pomeni ne- pošteno konkurenco. Edino eno- ta akcija mestnega sveta, ki je- ovrgla županovo vetiranje grad- nje projekta, je rešila načrt no- gavičarskih delavcev. Več tisoč- delavcev bo imelo delo pri grad- nji projekta, ki bo trajalo naj- manj deset mesecev.

Ogrska priznala sovjete

Budapešta, 12. febr. — Ogr- ska vlada je sklenila priznati So- vjetsko unijo in skleniti trgovin- sko pogodbo s sovjetsko vlado v- Moskvi.

Enodnevna generalna stav- ka v Franciji proti fašizmu

Mandžurija natičana z japonskim vojaštvom

Sovjetski poveljnik odkril komu- nističnemu kongresu ruske- priprave na vzhodu

Moskva, 12. febr. — Včeraj je- bilo objavljeno poročilo genera- la Vasilija K. Bluecherja 17. kongresu vseunijske komunisti- čne stranke. Bluecher je vrhovni- poveljnik sovjetske armade na- Daljnem vzhodu in če pride do- vojne s Japonsko, bo Bluecher- vodil sovjetsko obrambo.

Bluecher je poročal, da Japono- ska ima danes v Mandžuriji 130,000 moč svoje redne arma- de; poleg tega ima 115,000 moč- mandžurske armade in 12,000- ruskih belogardistov, ki bodo po- magali Japoncem. Dalje imajo- Japonci 500 bojnih letal in v za- dnjih dveh letih so agrađili 1000- kilometrov železniške proge, ki- nim nobene druge vrednosti ka- kor vojaško. Zgrađili so tudi 2200 kilometrov avtinski cest in- 50 letališč. Vsa ta bojna sila se- nahaja severno od Mukdena.

Sovjeti so bili prisiljeni na- zgrađitev močnega jeklenega in- konkretnega obroča fortifikacij- ob mandžurski meji in ruska le- talska flota v Sibiriji je danes- močnejša ko japonska. Sploh so- vjetska obrambna sila na Dalj- nem vzhodu je tako močna, da je- v stanu prizadeti veliko razpo- ko, ako ne uničenja japonskega- kapitalizma v slučaju vojne.

Cez 200 katoliških duhovnov are- tiranih v Nemčiji

Berlin, 12. febr. — V enem- letu, odkar je Hitler ustanovil- fašistično diktaturo v Nemčiji, je- bilo aretiranih okrog 200 ka- toličkih duhovnov in na tisoče- katoliških laikov. Konflikt med- nacijo in katoliško cerkvijo se- nadaljuje. Središče tega boja je- na Bavarskem.

Civilna armada ostane še eno leto

Washington, D. C. — Roose- veltova civilna armada (CCC), ki- šteje okrog 800,000 mladeni- čev in katera opravlja pogodbo- valna dela, je bila te dni podalj- šana še za eno leto. Po Roose- veltovem odloku ostane civilna- armada na delu do 1. marca 1935.

Socialistična Splošna delavska- zveza pozvala delavstvo k pro- testu. Največja manifestacija- v desetih letih. Čez milijon de- lavcev, od teh stotisoč v Pari- zu, se je odzvalo

Pariz, 12. febr. — Danes zju- traj so se spopadli komunisti s- policijo v pariškem predmestju- Chavillu in eden komunist je bil- ubit. Stavka je bila stoodstotno- uspešna. Že dolgo ni delavstvo- Francije pokazalo tako solidne in- enotne fronte kakor v tej gene- ralni stavki.

Pariz, 12. febr. — Danes je- štiriindvajseturna generalna stav- ka v Franciji, katero je oklicala- Splošna delavska zveza, sociali- stična organizacija, v znak pro- testa proti fašizmu in diktaturi, ki- ogroža demokracijo republi- ko. Stavka se je začela v nede- ljo o polnoči in se zaključil v pon- deljek o polnoči.

Že danes zjutraj je bilo jasno, da- se je čez milijon delavcev od- zvalo po vsej Franciji, samo v- Parizu je zastavkalo čez 100,000. Voditelji protestne stavke so- raz- glasili, da stavka mora biti mir- na; nobenih rabuk ne sme biti in- stavkarji morajo ignorirati- vsako iznivanje desničarskih hu- skačev. Francosko delavstvo mo- ra dostojno pokazati, da je proti- fašistični reakciji in da solidar- no nastopi proti vsakemu posku- su uničenja demokracije avo- bodščin v Franciji.

Doumerguejeva vlada je mo- bilizirala vojaške čete v Parizu in- ostalih večjih mestih, ni pa- objavila nobenega ukrepa proti- stavki.

Včeraj so bile protifašistične- demonstracije v Lyonsu, Lilleju, Avignonu in Toulonu.

Komunistični voditelji so si- noč izjavili, da bo komunistična- stranka sodelovala s socialisti in- običajnih nemirov med levičar- skimi elementi ne bo.

Federalni sodnik podpri kompanijsko unijo

Odklonil je injunkcijo proti Pullman Co., ki sili postrež- ke v svojo unijo

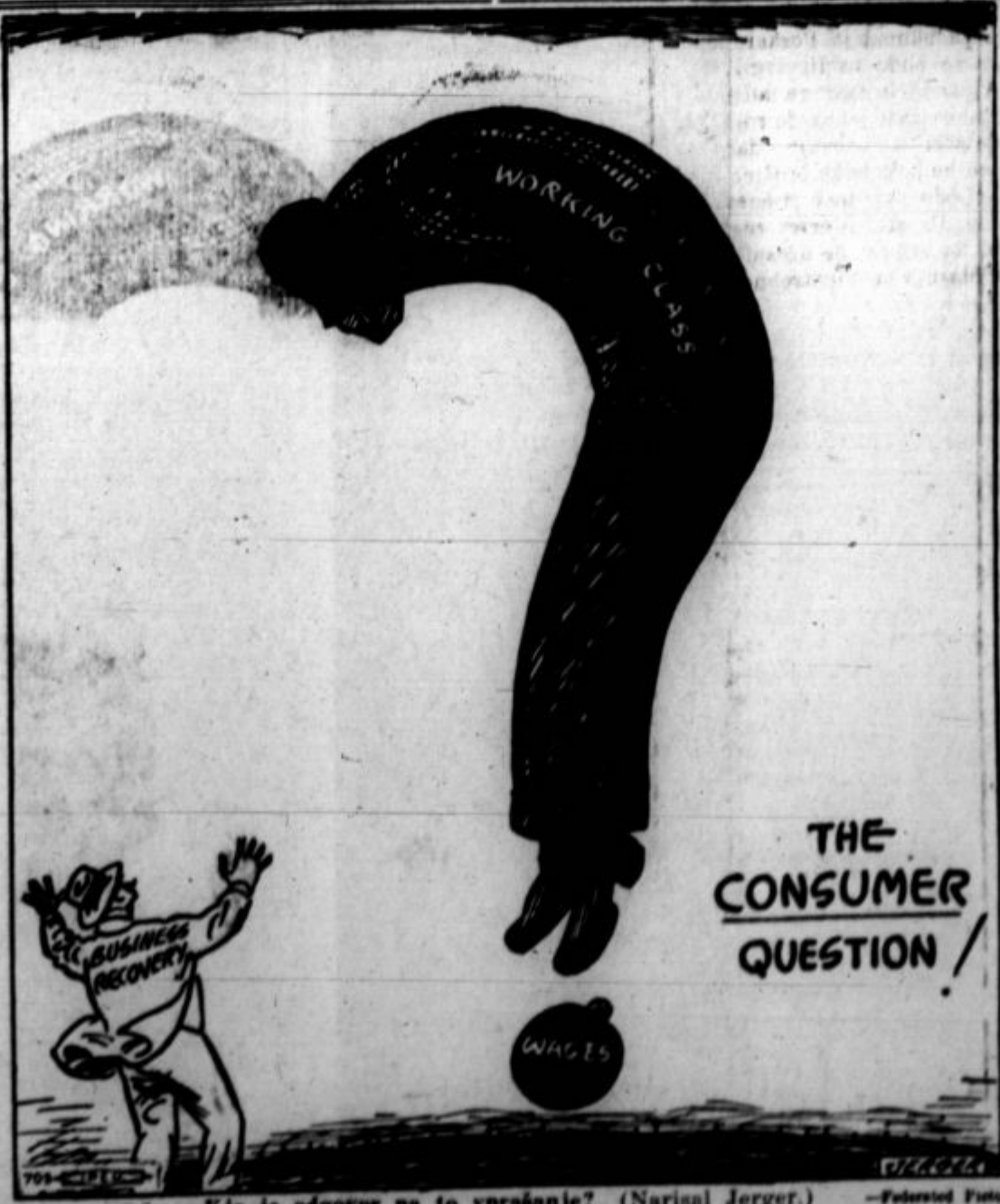
Chicago. — (FP) Federalni- sodnik Woodward je te dni po- dal odlok, v katerem pravi, da- kompanijska unija Pullman Co. ni to, kar označuje ime, in od- klonil peticijo Bratovščini po- strežkov, organizaciji, ki je- pridružena Ameriški delavski- federaciji. Bratovščina je nam- reč hotela preprečiti kompaniji, da- ne bi mogla s silo naganjati- njenih članov v kompanijsko- unijo, toda sodnik je zavrgel pe- ticijo glede injunkcije.

Bratovščina je sedaj nazna- nila, da bo vložila priziv proti- odloku na višje sodišče, ker- smatra, da je Woodwardova ak- cija direktna kršitev sekcije 7a- industrijskega zakona, ki daje- delavcem pravico organiziranja- v svojih unijah.

Woodward je znan nazad- njak, o katerem se govori, da- ima stike z raketirji, ki kujejo- velike profite v zvezi z oskrbni- štvom propadlih podjetij. S tem- se je bavil že kongresni komi- tej, ki bo v kratkem ponovno- posvetil v to raketirstvo. Na- zadnjem zaslišanju pred člani- tega komiteja je prišlo na dan, da- je odvetniška firma, katere- član je Woodwardov sin, napra- vila veliko denarja z oskrbni- štvom propadlih podjetij. Sod- nikov sin je vlek el najvišjo pla- čeo, dasi je imel kot najmlajši- član najnižjo pozicijo v odvet- niški firmi.

Hiram Johnson prestopil k de- mokratom

Washington, D. C. — Senator- Hiram Johnson, nekdanji repu- blikanec in zdaj neke vrste pro- gresivec, bo prihodnje jesen- kandidiral kot demokrat.

Kje je odgovor na to vprašanje? (Narisa! Jerger.)

Federalist Picture

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODOBNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit Society

Članki: za združene države (sloven-
ski) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leto, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Clevel-
and \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
ostrane \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. — Rokopisi se ne
vrstajo. — Adresiranje na odgovarjajoči. — Manu-
skripti ne bodo vrzani.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

3657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v objavi, na primer (Jan. 31,
1934), poleg vsakega imena na naslovu po-
moči, da vam je s tem datumom poznati
naslovnica. Ponovite je pravilno, da se
vam list ne zataji.

Domač drobiž

Rojak zgorel v hiši

Lorain, O. — Frank Serežin je izgubil življenje v svoji goreči hiši pred nekaj dnevi. Planil je v hišo, da reši svojega najstarejšega otroka, toda otrok je že bil zunaj na varnem, mož pa ni mogel več nazaj, ker ga je omanil dim. Gasilci so ga našli mrtvega v pogorišču. Nesrečnik je bil star 46 let in doma od Vipave. V Ameriki je bil 15 let in zapuščal ženo in štiri otroke. Žena je bila ob času požara v bolnišnici in nesrečno smrt njenega moža so ji zamolčali.

Novi grobovi

Cleveland. — Umrila je Veronika Vtičar, stara 40 let in doma iz Prekmurja. Tu zapuščala moža in štiri otroke. — Dalje je umrla Antonija Ajdišek, stara 15 let in rojena tu. Zapuščala mater in dve sestr.

Lorain, O. — Tu je umrla Frances Juha.

Massilon, O. — Tu je umrla Karl Bukovec, star 65 let in doma z Dolnjega polja pri Soteski. V Ameriki je bil 40 let in tu zapuščala sestro.

Srebrna poroka

Milwaukee. — Te dni sta obhajala srebrno poroko mra. in mr. Frank Jager. Prijatelji so jima ob tej priliki priredili iznenadenje, katerega se je udeležil tudi Al Benson, tajnik državne socialistične stranke.

Slovenski fant obsojen, ker je grozil materi

Wausaukee, Wis. — John Jevčar, 19-letni slovenski fant, ki živi a svojo materjo na bližnji farmi, je bil na sodišču obsojen na 30 dni zapora, ker je grozil materi. Mati je namreč pred sodnikom povedala, da si je pri nekem padcu zlomila roko in vsled tega je prosila sina, naj on pomolze krave. To pa je fant razjezilo in je mater zapel v hlev in ji grozil.

Poroka

Harthorne, Okla. — Tu sta se poročila Steve Baffo in Stefani-ja Kosmatin. Nevesta je članica SNPP.

CWA ustavila delo, ko so pleskarji zmagali

Clinton, Ia. — Organizirani pleskarji so izvajali boj proti krajevni administraciji C. W. A., ko je državni administrator odločil, da je plača teh delavcev \$1.20 na uro, ne 75c, ki jo je določila lokalna uprava. Do spora je prišlo zaradi pleskanja tukajšnjega sodnega poslopja.

Ta zmaga pleskarjev pa je bila brez pomena, kajti krajevna uprava je po odloku državnega administratorja ustavila vsa pleskarska dela.

Stavka za priznanje unije

Buffalo, N. Y. — Nad sto delavcev je zastavkalo proti Atlas Steel Foundry, ko je kompanija odslovila tri delavce vsled unijskih aktivnosti. Stavkarji sedaj zahtevajo priznanje unije in zvišanje meze za 15 odstotkov. Dosedaj je bilo že pet stavkarjev aretiranih, ker so piketirali tovarno.

Kampanja unije usnjarskih delavcev

New York. — The United Leather Workers Intl. Union je otvorila organizatorično kampanjo, katere cilj je dobiti vse delavce v usnjarski industriji v unijo.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

"Viola političnega cenzorja"

Sharon-Farrell, Pa. — Pred kratkim je stopil rjak v moje stanovanje in izvelkel je iz žepa neki časopis ter ga položil pred me na mizo, rekoč: "Čitaj, Jack."

Ko sem vzel časopis v roke, sem videl, da je to Ameriška Domovina—Pirčeve "cajtenge". Ko sem te "cajtenge" ogledoval, sem zapazil na vrhu tega časopisa precej obilnega "tička". Ker ne poznam takšnih "tičev", zato sem hitro sklical skupaj moje prijatelje, da razpravljamo o tem "tiču". Ko smo prišli vsi skupaj, je nekdo rekel, da je to Pirčev "gempel", drugi je zopet izjavil, da je Debečev "cajzic", tretji je pa trdil, da take tiče po perju pozna — vse, ki se vrtijo okrog tega časopisa.

V "notranjosti" A. D. sem zapazil v uredniškem članku, kako se Lojze Pirč jezi na clevelandskega župana Davisa in trdi, da odkar je Davis na krmilu, je že 500 slovenskih delavcev izgubilo delo, na njih mesto pa je Davis postavil zamorce. Lepa reč, kajpada, ali ne, Lojze? Se nadalje se Pirč jezi. Možakar se hudeje na Podgoričana-Jonteza in na Prosveto in se joka, da edino Podgoričan in neki čikaški list izmed 40,000 rojakov v Clevelandu sta se drznila prevzeti vlogo političnega cenzorja med našimi ljudmi.

Pirč bi rad, da bi vsi napredni rojaki trobili ravno v tisti rog kakor on sam. Razvidno je že iz tega, ker je enkrat v svojem članku napadel Louisa Adamiča, češ, da Adamič še pisati ne zna! In da sploh Louis Adamič ne piše svojih knjig, magazinskih povesti in člankov, ki izhajajo pod njegovim imenom. Pač pa da to delo napravi njegova žena Stella.

Če človek ni blazen, se ga lahko ozdravi vsake neumnosti, izvzemši napuha. Za napuh ni nobenega drugega zdravila ko izkušnja, če je sploh celo to sredstvo za ozdravljenje. Kadar se napuh prvič pokaže, če ne moremo več, vsaj lahko preprečimo, da se ne razpase. — Jack Yert.

Volitve v Milwaukeeju

Milwaukee, Wis. — Zadnje čase se malo sliši iz naše naselbine. Ker se bližajo volitve, naj podam mojo "par centov vredno idejo" v korist Slovincem v tej naselbini, čeprav pišem v slabi slovenščini. Ako pa podam dobro idejo, se mi lahko odpusti slabo pisanje, saj vam je znano, kako je z onimi, ki so bili rojeni v Ameriki.

Pri letošnjih volitvah imajo tukajšnji Slovenci zopet dobro priliko, pokazati kakšnega kalibra so. Vprašanje je, ali bodo Slovenci spet spali in dremali, ali se bodo zramili in postavili Slovence kot kandidata za okrožnega zastopnika (supervisor). Pogovarjal sem se z nekim mojim prijateljem o tem in kaj mi je rekel? "Kako bodo Slovenci postavili kandidata, ker med vsemi, ki so pridruženi k politični organizaciji, ni niti enega, ki bi bil sposoben, da bi ga lahko kandidirali za tak urad?" Ne strinjam se z mojim prijateljem, ampak trdim, da imamo dobre moze za ta urad, samo podpirati jih je treba.

Vsak narod je poznan tukaj v Milwaukeeju, samo Slovenci ne,

četudi imamo tukaj na tisoče slovenskih volitev. Zakaj smo Slovenci tako zanemarjeni? Ali ne moremo izvoliti svojega zastopnika? Ako se Slovenci ne zdravimo, bom moral priznati, da ima moj prijatelj prav. To pa bo pokazala bodočnost.

Frank Schneider, 584.

Obletnica kluba št. 16

Chicago, Ill. — Meseca februarja lanskega leta se je zbralo nekaj sodrugov in prijateljev in so ustanovili klub, katerega so priklopili k JSZ. Dobili smo števil. 16. Od začetka do danes je ta klub, dasi ni po številu močan, vedno aktiven.

Zadnje čase se vršijo pod avspicijo klubov št. 16 in 20 JSZ razna predavanja vsako drugo nedeljo. Razen tega je klub št. 16 naročil več iztisov Proletarca, da se ga razpošlje med nečlane, da ga prečitajo in ako mogoče naročijo. Našo propagando vršimo tudi, potem raznih zabav. Tako smo imeli že več priredb in dasiravno je klub še primeroma mlad, smo imeli povoljno udeležbo — dokaz, da imamo precej prijateljev.

Dne 17. feb. bomo obhajali prvo obletnico. Računamo na naše somišljenike, da nas posetijo v soboto večer in se zabavajo z nami. Naša obletnica se bo vršila na 1201 Diversey Parkway. V dostojno proslavitev tega dogodka nam je socialistični pevski zbor "Sava" obljubil, da se udeležijo naše zabave ter nam zapoje par pesmi. Joško Oven bo naš govornik. Kdor je slišal enkrat Joška Ovna, ga pride zopet poslušati. Za plesaljšne bo igral Benčanov orkester, ki je rojaka komu tudi dobro znan, posebno tu na severni strani mesta.

Vse, ki so dvomili v obstoj našega kluba, danes ob prvi obletnici vabimo v naše vrste! Pristopite in delajte z nami ter se veselite z nami!

Na evidenje 17. feb. zvečer na 1201 Diversey Parkway!

Pauline Držič.

Zabava 17. februarja

Milwaukee, Wis. — Naznanjamo vsemu občinstvu v Milwaukeeju in okolici, da dramski in pevski zbor Slovenskega doma priredi domačo zabavo dne 17. februarja v Matičevi dvorani na National ave. in So. 8th st., na katero ste vsi vabljeni. Gre za obstanek in nadaljevanje omenjenega zbora, katerega člani so vam zmeraj na razpolago z lepimi pesmami pri pogrebi ali kakršnih drugih prireditvah, in tudi z dobrimi talenti na dramatskem polju. Zabave bo dosti za vse. Vstopnina samo 50c, vse drugo prosto. Na veselo avdience! Za pripravljalni odbor,

Anton Tratnik.

S konvencije U.M.W. of A.

Dilltown, Pa. — Ker sem se kot delegat na konvenciji UMW of A mudil v Indianapolis, Ind., naj tu malo omenim o poteku konvencije.

Konvencija rudarjev UMW of A je sprefela nekaj dobrih točk, kot na primer vladno lastništvo vseh javnih naprav, brezposelnostno zavarovanje in starostno pokojnino.

Kar je bilo mladine med dele-

gati, sem videl med njimi več energije in tudi da imajo več vpogleda v bodočnost ter so bolj napredno delavskega mišljenja ko stari. Večina mladih delegatov je pri soc. stranki. Ko je prišlo na glasovanje vprašanje o omejitvi moči gl. predsednika, nas je bilo premočno in smo propadli.

Večina delegatov iz južnih držav (W. Va., Ky. in Alabama) je bila za staro administracijo in niso mogli prehoviti J. L. Lewisa in njegove mašine.

Navsezadnje — ostalo je vse po starem. Pravila so ista kot l. 1932.

Sedaj pa malo o tamošnjih Slovincih. Stanoval sem pri sod. Valentinu Stroju. Boljše postrežbe si ne morem misliti kot sem jo imel. Hvala! S Strojem sva obiskala par zavednih delavcev in smo se pogovarjali o ustanovitvi soc. kluba. Iz pogovorov sem videl, da bi se dalo nekaj ukreniti. Zagotovili so me, da se v kratkem zberejo in bodo skušali organizirati soc. klub. Ko bi bili vsi taki kot so Stroj, Sašek, Skufca in nekaj drugih, pa bi imeli enega največjih slov. soc. klubov v Ameriki. Hvala vsem Slovincem in Slovenkam v Indianapolisu za izkazano naklonjenost! — James Wildmar.

Pismo iz Clevelanda

Se vedno "naša" banka in o strokrat že premletem vprašanju, kdo je kriv, da ni danes na stečaj odprta. — Zasvetila se je nova lučka, ki kritizira Adamiča, toda ta lučka brli pri tleh.

Bančne polome je povzročila kriza in glavni krivec je bilvi predsednik Hoover, pravi Ameriška Domovina z dne 9. t. m. v uredniškem članku, ki je naslovljen na Enakopravnost in se tiče slovenske banke. "Če bi ne bil Hoover pravil, da je prosperiteta že okrog vogala, se bi bile banke bolj pripravile z gotovino in ne bi bile še naprej investirale denarja." (Zakaj pa so mu verje-li?) Kako pametne in strokovnjake besede! Spekulativna orgija, ki je divjala pred krahom l. 1929, nima pri polomih nič opraviti! Sistem, ki je to divje spekuliranje s tujim denarjem omogočal in katerega A. D. zagovarja, je pri vsem tem nedolžen! Republikanec Herbert Hoover je vsega kriv! Če bi bil namesto njega izvoljen veliki prijatelj Wall Streeta demokrat Al Smith, bi ne bilo krize, bi ne bilo bančnih polomov, bi bilo vse v najlepšem redu! Takšna "modrost". Človek, ki ima količjak pojma o današnji ekonomski uredbi Amerike, se mora smejati takšni "modrosti", saj tako rekoč že vrabci vedo, da je bila sedanja kriza neizogibna posledica obstoječega gospodarskega sistema in da bi bila prišla tudi v slučaju, da bi bil izvoljen za predsednika namesto Hooverja demokrat Al Smith. Polom je prišel, ker je moral priti, ker so vsi napor brezglavega kapitalizma vodili v to smer kakor vodijo še danes.

Ameriška Domovina tudi skuša napraviti vtis, da je bila popolnoma po nedolžnem kritizirana zaradi slovenske banke, češ, saj vendar ni ona kriva, da je banka danes zaprta; obenem govori v prid bančnemu vodstvu, češ, ni res, da bi bilo slabo gospodarstvo edino odgovorno za polom. Tega vendar nihče ne tr-

Demonstracije levičarskih oblačilnih delavcev v New Yorku proti aretaciji njih voditelja Bena Golda.

di. Vodstvu slovenske banke je bilo očitano predvsem to, da je držalo našo javnost v popolni megli glede resničnega stanja banke, da je v tem pogledu molčalo na vse očitke, ki niso bili baš lahki (molk se jemlje kot priznanje) ter s tem zapravilo zaupanje svojih vlagateljev. Drugi očitki je bil, da je bančno vodstvo začelo z novo kampanjo za pridobivanje novih vlog v letu pred polomom, ko je moralo vedeti, da je bila banka že na slabih nogah. Tretji očitki pa veli, da tudi brez slabega gospodarstva ni bilo, kar dokazuje poročilo odbora vlagateljev. Ameriška Domovina pa je do zadnjega trenutka preprečevala našo javnost, da je slovenska banka najvarnejši denarni zavod pod solncem, celo varnejši kot zvezna poštna hranilnica, dasi je prejkone vedela, da stvari stoje precej drugače. To so glavni očitki na račun vodstva slovenske banke in A. D., očitki, na katere omenjeno vodstvo zvesto molči. A. D. pa se jim izmika kakor je gulgulja ter hinavsko zavija oči, češ, po nedolžnem jo hočejo kritizirati.

Ameriška Domovina tudi želi, da bi se opustila "dnevna napadanja in hujskanja, ki ne prinašajo drugega kot pogubo." Čudno, prečudno Ameriška Domovina, ki je naš najboljši ekspert in napadanju in hujskanju, je prišla tako daleč, da je spoznala kaj takega! Well, to je pa že prava novica! Vprašanje je le, kaj smatra A. D. za napadanje in hujskanje in kaj za kritiko? Ali smatra svoje največkrat nečedno napadanje in hujskanje proti vsem in vsemu, kar ne trobi v njen rog, za pošteno in dostojno kritiko, ali smatra stvarno kritiko z naše strani za — napadanje in hujskanje? Meni se močno dozdeva, da smatra gospoda našo kritiko za "hujskanje in napadanje," svoje nečedno, z osebnostno mržnjo, zlobo in predsodki prežeto zaletavanje v nas (razredno-zavedne delavce) pa za — "pošteno in dostojno kritiko!" ...

Ko sem zadnjič omenil "Adamičevo številko" Ameriške Domovine, se mi ni zdelo vredno omenjati, da je bil med "kritiki" Adamičevih del tudi "Rev." Milan Slaje, kajti mož v bistvu ni povedal nič drugega kot urednik A. D., torej se ni splašalo zaradi njega posebej tritati časa in prostora. Rojak J. Košir pa je mislil drugače ter poslal Enakopravnosti dopis, v katerem je povedal nekaj grenkih "kritiku" Slajetu in A. D., povedal po svoji, kakor pač pade preprost delavec, ki ni trgal hlač po gimnazijskih in semeniških klopih. No, mr. Slaje je prišel nazaj z dvokolonskim odgovorom, s katerim je hotel na "sarkastičen" način osmešiti delavca Koširja, osmešil pa je le sebe, učenega gospoda, kajti odgovor je bil tako otročji, da se mu mora vsak pameten človek smejati. Meni je samo žal, ker ne morem ponoviti dolgovnega, otročje-čenčastega odgovora tega gospoda v Prosveti, kajti prav nič ne dvomim, da bi se mu naši čitatelji smejali do solz in onemoglosti. Navedel pa bom nekaj "boljših" ocvirkov iz mentalne zakladnice g. Slajeta.

Košir vprašuje: "Če pa fantje znajo kaj boljšega kot Adamič, čemu nam ne pokažejo?" Slaje odgovarja: "So že pokazali, ker ne pišejo budalosti, in ravno isto iz srea svetujemo g. J. Koširju." Košir: "Če pa vam je toliko za starokopitno beogradske Jugoslavije, čemu ste prišli v Ameriko?" Slaje: "Da spoznamo g. J. Koširja in beremo njegove slavne sračje in kravje dopise." Košir: "Vi nočete pripoznati, kar je pripoznala Amerika."

Slaje: "Nočemo, da bo enkrat Pa naj nam Amerika napove priporočila Rusijo." Slaje: "Citati smo o tem, g. J. Košir. Citati pa smo tudi, da je bila namo zaradi vas, da se vam zameri. In njena sreča! Drugi ji posvetili z vso svojo menzelo." To so brihtni odgovori! Pomeni otroku bi jih človek meril, ampak mr. Slaje ni pet let in najmanj poltrupa setletje svojega življenja v gal hlače po šolskih klopih menda brez posebnega pomena. Kajti, če bi bil s pridom poslušal svoje šole, bi si nikakor ne bil dovolil tako otročje in njih čenč. Košir je preprosto lavec, "visoke učenosti" mu če ni tlačil v glavo, ker je bil še v rani mladosti zabiti žiti si svoj trdi kruh, vaju mu pa se lahko reče o njem, ima toliko pameti, da je splošno tiči vzrok vsega gorja, ki pe svet, kar je vsekakor več kot bi se lahko reklo o Slajetu, čigar ovčice se ničeno smilijo (in komu bi se).

I. Jontez-Podgoričan, Riga. — V baltičskih državah razpustila fašistična organizacije ter aretirala telje, v Estoniji pa so pogostili občinskih volitvah.

Chicago. — Christopher Slaje, nekdanji šerif, Cook, se je zadnjo soboto bil. Star je bil 86 let. Slajev nančne razmere.

Ko je newyorški župan La Guardia odredil očiščenje mestne jetnišnice, so našli pri jetnikih v celicah arzenale, kakršnega kaže slika. Notorični gangsterji in raketirji, dasi jetniki, so vodili jetnišnico sporazumno s tamaniškimi uradniki, ki še niso zaprti.

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Kranjska vlomilska družina.—

Dve novi knjigi

Druga knjiiga je bila tiskan

in: je tako Delakova dramatis

Ameriška dekleta se vad

Dve novi knjigi

Duhovščina izgublja vero, pravi dr. Prince

Agitirajte za Prosveto!

**Ob zibelki moderne astronomske
znanosti. — Jacques Aubert**

"Kraljevi observatoriji" — prišel . . . toda rajši bom po — je ponovil njegovo predavanje. Observatoriji je ustanovil Kralj II. 1676. Takrat je Anglija ne — no začela prisiljeovati si ob — na morju, ki je bila do t — doh nesporno v rokah Španije — Holandske. Anglija je za — graditi temelje svojega gos — stva v Indiji. Angleški pom — ačniki so začeli razumevati, da

Iz te lope me povede sp
ljevalec v drugo poslopje
spada med najstarejša na
servatoriju. Po stopnicah
deva v velikanako dvorano,
tere stene so okrašene z risi
in fotografijami vseh astr
mov, ki so tukaj delovali in
seboj še tistih izvoljencev,
se proslavili z važnimi odk
Sredi dvorane je ogromna
z množico stolov krog in l
Za to mizo se zbirajo ang
astronomi, kadar je treba
pravljati o tem ali onem va
problemu, ki se tiče določ
nebesnega telesa, nekaj mil
kilometrov oddaljenega od
zemlje.

Kakor znano, je Greenwich tudi tista centrala, iz katere vsuemu svetu diktira pravi čas. To je že stara tradicija observatorija. Proti koncu minulih stoletj se je čedalje nujnejša potreba, da bi se čas internacionaliziral. Več znanih kongresov se je bavilo s vprašanjem in slednjič so se doglenjaki zedinili, da se bodo razli vsi kraji na širni zemeljski krogi ravnali po času meridiana gre aksozi Greenwicha in pariškega meridiana. Vse znanstvenikov je bila za to glede na njega zgodovinski namen, ali slednjič je venoma zmagal Greenwich. Da se po nepotrebnem zanašale na to razprtilje, so se Franci vdali, zahtevali so pa za pravo uslugo, da se na Angleško končno uvede metriski sistem. Angleški učenjaki so obljubili, da se bo to zgodilo in 10. maja 1911 je Francija uravnala svoj čas po Greenwichu. Žal je to ko po tem zbornica lordov nima predlog angleških znanstvenikov, da bi se uvedel v dometriski sistem in tako bi Greenwich pridobil pravice tirati čas, ne da bi bilo Angležem karkoli popustiti svojih tradicijah. —Zis.

Ali ste naročeni na da
'Prosveto'? Podpirajte svo

Ameriška dekleta se vadijo za vojno. Na sliki so članice strelnega kluba v Drexel institutu v Philadelphiji.

Louis Adamci

SMEH V DŽUNGLI

AVTORIOGRAFIJA AMERIŠKEGA PRISILJENCA
Poslovenil Stanko Leben

Pozneje mi je rekel: "Tako me je vznemirila ta nova misel, da sem sedel in nisem čutil nobene bolečine na poškodovanih delih svojega telesa, dasi bi se še ne smel premikati. Zdelo se mi je, da mi je duha obšla svetloba — kakor da je prišel nadme sam sv. Duh. Sklenil sem, da ne bom nikoli več prišel za delo, to se pravi, da se ne bom držal enega in tistega dela po dvanajst in petnajst let, kakor sem delal dotlej. Lenard bom! Naj drugi delajo, oni, ki ne poznajo nič boljšega. Glasno sem se zasmeljal. Vstopila je Nežka in se čudila, ali sem ponorel ali kaj. Rekel sem ji, naj se pobere k vragu, zapre vrata in me pusti samega. Ko sem jo tako nadržal, sem bil sam nekoliko osupel nad svojo drznostjo in še bolj sem se smejal. Ona pa je bila uverjena, da sem izgubil pamet, in je nekaj časa ravnala z menoj ne le previdno, marveč skrbljivo in nežno."

Lenard je naprosil Jima Culleya, naj mu prinese še kaj literature iz svoje lastne zbirke in iz javne knjižnice. Bral je ogorčene spise Uptona Sinclaira o klavnicah, o življenju newyorških bogatašev, o časopisju in verskih zadevah; potem so prišla na vrsto Plutarhova "Življenja", Leckyeva "Zgodovina evropske morale", Platon, Gibbonov "Rim", Shopenhauer, Dreiser, Nietzsche, Santayana in sv. Avgustin. Bral je vse vprek.

Mnogo pozneje mi je dejal: "Čeprav sem razumel komaj tretjino vsega, kar sem bral, sem se čutil novega človeka. Čim več sem bral, tem več sem razumel ali vsaj mislil, da razumem. Moja angleščina je bila še zelo borna, toda Jim mi je priskrbel besednjak in včasih, ko sem našel pomen kakke besede in se mi je iznenada posvetilo v glavi, me je vsega prevzelo nekaj svetega in pobožnega. Le smejte se! Meni je vseeno!" je vzkliknil in se še sam zasmeljal. "Zdelo se mi je, da še začnem živeti. Jim Culley, v katerem je bilo nekaj pesnika, je trdil, da se mi je duša prerodila; Nežka pa je z druge strani zatrjevala po svoje, da sem malo "čuden", ker sem se pri padcu z brvi potolkel po glavi. V resnici se danes verjamem, da se mi je zrahljal vijak v možganih — in po vsem, kar vem sedaj, je njeno prepričanje morda pravilno."

Z Nežkinega zrelšča se je Lenardovo čudajstvo izražalo na vedno bolj obžalovanja vredne načine; najstrašnejše je bilo, ko je kmalu po dolgo odlašnem okrevanju naznanil, da se ne bo vrnil k svojemu prejšnjemu delu, ki ga je čakalo v ladjedelnici. Z doma je odhajal ob pol devetih zjutraj in se vračal proti večeru; skoro ves dan je prebil v knjižnici ali v koči Jima Culleya v evkaliptovem gaju ter prebiral vse od "Suzane Lexonove" do "The Winning of Barbara Seta"; ali pa je posedel v parku na pečini z razgledom na pristanišče, pohajkoval, pogledal v igralnice in se razgovarjal s prijatelji Jima Culleya, ki so bili, kakor je Lenard zvedel, po večini I. D. S.-ovci kakor Jim sam in so sčasoma postali tudi njegovi prijatelji. Rad je poslušal te ljudi in je pri priliki še sam dodal drobtino iz svojega nanovo pridobljenega knjižnega znanja.

"Začel sem živeti," mi je pripovedoval tri leta pozneje, "živeti, če me razumete, kaj mislim. Začel sem razumeti življenje tudi z druge strani. Slišal in videl sem stvari, o kateri se mi prej še sanjalo ni, čeprav so bile povsod okoli mene. Ure in ure sem z užitkom gledal leteče galebe. Šel sem na valolom z vrečami starega kruha in z njim krmil ptice;

sčasoma so me spoznale, še preden sem odprl vrečo, in me vrečeče obletavale. Če sem šel k Jimovi koči, sem si včasih predstavljal, da so ta evkaliptova drevesa živa bitja, kar tudi v resnici so, da se gibljejo, mahaajo z ročami in si v spreminjajoči se svetlobi nadevajo najraznejše oblike. Vse moje zmognosti so bile videti stopnjene do višje popolnosti. Živel sem. Začel sem spoznavati samega sebe."

Od Nežke bi seveda nihče ne mogel pričakovati, da bo cenila Lenardova nova zanimanja. Ogenj in pekel sta bila v hiši. Kako si misli, da naj se preživlja družina? Ali nima nobenega ponosa? Ali ni mož? Kdo bo skrbel zanje? V banki je ostalo le še nekaj sto dolarjev, hišni davek bo kmalu treba plačati, otroci potrebujejo obleke, ona nima že nobene podobne obleke več in on sam se klati okoli sramotno kakor potepuh. Sramota za družinskega očeta, tako vedenje. Ali noče, da bi otroci odšli dobro pripravljeni v življenje?

Podgornik je vedel, da ima Nežka prav, toda rekel ni nobene; prav takrat so ga strastno zanimala odkritja dr. Freuda ali pa je morda gorel za Walta Whitmana, pesnika skitalstva, in se vneval za Jurnega, pesnika zastavara. Toda ko mu je malo pozneje Nežka povedala, da v banki že ni več niti sto dolarjev, je začel iskati delo. Mesec dni je vozil led, toda kmalu je to delo zamenjal a službo pri mlekarški družbi, ki mu je bolj prijala; skoro vse delo je opravil zgodaj zjutraj ter je imel potem časa dovolj za pohajkovanje in čitanje — za "življenje". Toda mladenič, ki je raznašal mleko za neko konkurenčno podjetje, je bil deloven in spreten ter je kmalu prevzel Lenardovo večino odjemalcev. Nato je Lenard poskusil z lovom jastogov v zalivu; potem je prodajal cigare, točil impersko pivo in tako dalje. Tako ali drugače se mu je v treh letih po nezdobi ali po duševnem "prerojenju njegove duše", kakor se je sam izražal, posrečilo dovolj zaslužiti, da je hranil ter oblačil Nežko in otroke, plačeval davke in zavarovalnino, pri tem pa vendarle še našel tu pa tam kaj časa za "življenje" — to se pravi za branje, za pohajkovanje in za krmiljenje galebov, za opazovanje ladij, spreminjajoče se svetlobe nad zalivom, nebesne barve ob sončnem zatonu, pa za pohajkovanje po evkaliptovem gaju, kjer je z nasladi vdihaval vonjave dreves.

Nežka in otroci so ga imeli za prismuknjene; starejši fant je bil celo nekoliko krepkójši v izražanju in je ob neki priliki naravnost povedal, da je trčen, dočim je dekle, ki je hodilo v višjo šolo, nekega dne prišlo domov, ker je nekaj paglavcev iz sosesčine kričalo za njo, da je njen stari Bohunk in prismuknjene.

To je Lenarda precej zadelo. Jasnó je bilo, da ne more biti sam svoj in delati, kar bi se mu ljubilo; do otrok je vendarle imel neke dolžnosti in obveznosti ter obljubil, da se bo nečesa pošteno prijel.

VI

Več mesecev, preden sva se spoznala, se je kolo sreče zavrtelo in mu prineslo krasne uspehe. Ugodne okoliščine so ga sprijateljile z Nickom Velikanovičem, ameriškim Dalmatincem, ribičem na videz, lastnikom velike ladje in dolge vrste ribiških mrež, v resnici pa podjetnim članom tihotapske družbe, ki je iz San Pedra ravnala celo brodovje brzih ladij. Lenard se je natolknil, da bi se rad poskusil v tej "igri". Nick ga je preletel z dolgim pogledom in rekel: prav.

(Dalje prihodnjik.)

Zapiski političnega kaznjence v Italiji

Za Prosveto napisal Peter Zele

(Nadaljevanje.)

II. Bolniški oddelék.—Soba št. 14

Že štiri dneve se nahajam v bolniškem oddelku. Sicer je kaznilnica namenjena samo bolnim jetnikom — imenujejo jo zdravilišče (cusa di cura) vendar so določene za težje obolele štiri sobe, v katerih životari vedno okoli 80 bolnikov.

Ko sem šel prvi dan po ozkih, zamazanih stopnicah v drugo nadstropje, je zaudaril vame oster, močan smrad; nekakšna zmes duha po vlagi, trohnobi, človečjuku in zdravilih. Ko pa sem vstopil v sobo je postal smrad neznosen. Kar davilo me je.

Podolgovata, še precej visoka dvorana se mi je pokazala v poluraku. Po sredini so se sprehajali trije ali štirje arestanti, dočim so ostali ležali na posteljah.

Paznik je poklical nekoga izmed stoječih in približal se je visok, močan možakar, katerega je naročil, naj mi pripravi posteljo. Vzel je blazino, napolnjeno z morsko travo in odeje, ki jih je prinesel bolniški postrežnik ter odnesel vse skupaj v kot, rekoč mi:

— Tu vam posteljem. Od kje pa ste?

— Iz tržaške pokrajine. — Ravno prav. Poleg vaše postelje leži Nik-nik. Tudi on je od tam, bosta dva rojaka skupaj.

Stopil sem bliže k postelji in vprašal izmučenega, zelo oslavljenega starčka, iz katerega kraja je.

— Iz B. Pa vi?

Razvil se je pogovor med nama. Bilo mi je prijetno, da sem se mogel po dolgem času razgovarjati v domačem jeziku, pa tudi "Niknik" je kar oživel, ko je spet čul slovensko govorico.

— Veste, saj je par naših ljudi tu, ali ne pridemo nikdar skupaj, ker so v navadnih celicah, tu v bolnišnici pa ni nobenega. V cerkvi bi se lahko sešli, ob nedeljah, toda jaz ne morem iz postelje. Ležim vedno. Včasih pride kateri na zdravniški pregled in se oglasi skozi okno, pa ga paznik brž odpodi. Ne dopuščajo, da bi se kaj mamega pogovorili.

Po kratkem presledku pa me je že seznanjal z hišnimi prebivalci in njihovimi navadami in običaji:

— Tega, ki vam pripravlja posteljo se bojte! Ovađuh je in največji sebičnej, kar sem jih kdaj poznal. Za čenčezim bi ubil človeka. Pometač je.

Poprej je imel pomočnika, pa ga je odpravil, samo zato, da zasluži par lir več. Glejte samo, kako je čisto pri nas!

Res sem se ozrl po sobi. Vse

povsod je bilo polno prahu in odpadkov, raztresenega živga in opna in izpljuvkov. Pod posteljami pa najbrže ni bilo počiščeno več mesecev. Nasproti namu sem opazil stranišče, zakrito z dveh strani z leseno steno, s tretje pa z zidom. Pred straniščem dva čebrička za "malo potrebo" in par nočnih posod, napolnjenih z živim apnom. Tik stranišča okno, skozi katero je prihajalo nekoliko manj pokvarjenega zraka.

Pogovarjala sva se do mraka. Pomenila sva se o vseh mogočih stvarih, najbolj pa je reveža zanimalo, kako je v domačih krajih. Pazno je poslušal, ko sem mu pravil kaj in koliko morajo pretrpeti naši ljudje, kako jih trpinčijo in zatirajo. Oči so se mu solzile in vzklikal je:

— Vse bodo uničili. V desetih letih ne bo nobenega človeka več na Krasu in na Pivki. Po Istri, Goriškem in Vipavi se bodo ugnezdili ti-le privandrovc in konec bo vsega. Lepi so naši kraji, zato jih je skominalo po njih, dokler nam jih niso ugrabili. Kako lepo je bilo po naših vaseh, ko je zvečer zadonela naša lepa pesem in se dvigala in širila daleč naokoli. Človeku se je storilo milo pri srcu, ko jo je poslušal. Vsega tega ni več. Vse so nam vzeli: dušo in telo. Vsaj otroke, da bi še videl, predno umrem. Pa jih ne bom, bo prej po meni. Naj se zgodi božja volja!

Tolažil sem ga, kakor sem pač mogel, morda pa se bo le kaj zasukalo, morda ne bomo večni sužnji, ali on je le odmajal z glavo: Prazno upanje! Vendar se mi je zdelo, da ga je moja tolažba malo pomirila in da se mu je vzbudila iskrica upanja proti njegovi volji. Voščil sem mu še lahko noč, se pognil z rjuho in zadremal.

Cetrti dan sem že v tem človeškem brlogu. Poznam že vse tovariše, njihove zločine in kazni, ki jim jih je pravica prisodila zanje. Nik-nik, kakor ga kličejo kaznjenci, ki ne morejo izgovoriti pravilno njegovega priimka, mi je precej pripomogel do tega znanja in poznanja.

Šestnajst nas je v celici. Raznolični smo. V mišljenju, v izobrazbi, po zunanosti, v vsem se razlikujemo in vendar smo si tako podobni. Za vse je enak red, za vse enaka disciplina. Obriti in ostrizeni, enaka obleka in ista usoda. Zakon nas je preobrazil in preobličil vse na isti način. Da, to nas enači in napravlja slično.

Poleg mene leži Janez. Usmiljenja je vreden in sočutja, čeprav je izvršil grozovit zločin. Ubil je stariša.

Povedal mi je svojo zgodbo, ki je podobna tolikim žalostigam, ki se dogajajo v naših krajih in vaseh. Dvajset let je krotil svoj srd in jezo, naposled ga je le premagalo. Kregala je prepirla sta se z očetom radi užitka. Parkrat je zapustil dom in odšel v tujino. Bil je v Ameriki, v Trstu in v vojni. Upal je, da se bo oče unesel, da se bo pomiril in odnehal, pa zama. Komaj se je vrnil domov je pričela stara pesem. Prepirla ni bilo ne konca, ne kraja. Nekega večera se je vrnil domov nekoliko pijan — pili so likof po neki kupčiji — oče ga je nadržal, on tudi ni molčal, nakar je stari zagrabil za puško, a Janez, hitrejši in mlajši, je skočil po sekuro v kotu in v pijanosti, v razburjenju ter v hipni blaznosti zamahnil najprej po očetu, zatem še po materi, ki je preužitkarja podpihovala. Obsodili so ga na dvajset let težke ječe.

— Radi ubojstva očeta so me oprostili. Priznali so, da sem ravnal v samoobrambi, radi matere sem bil kaznovan, ki me je dojila, je končal svojo strašno in žalostno povest.

Nasproti mene sedi na postelji popolnoma izsušen mož, podoban egiptovski mumiji, le oči so mu velike in izbuljene. Doma je iz Genove, zidar po poklicu. Posilil je lastno hčerko, zato so mu "prišivali" deset let.

Vsak zločin ima neke olajševalne okoliščine, če se ga preišče do dna in se odkrije pravi vzrok, ki je privedel zločinca do izvršitve, nikakor pa se ne more niti najmanj opravičiti krvorastvom. Oni, ki se ne ustrašijo zagrešiti nad lastno krvjo, je ali zverina ali blaznež.

Zraven njega je zavrt do vrata z odejami neki Pijemontez, iz okolice Turina. Dali so mu dve leti za izvršeno tatvino. Zelo je bolan. Noge so otekle do pasu. Podobne so dvema vrečama, kakor so zabreklijene.

Dalje od njega je postelja mladega, prikupnega Sicilijanca, lepega obraza in vedenja. Tudi on se je spoznal z zaporom radi tatvine. Koj drugi dan me je naprosil, naj ga učim računstva. Rad sem mu ustregel in vsaki dan se vadiva po eno ali dve uri. Z veliko vneemo in voljo piše številke na skrilnatu tablico ter sešteva in odšteva.

Pri njegovih postelji je vhod v celico. Na drugi strani čita mlad, komaj 19leten Kalabrež neko staro revijo. Ostre, sive oči mu odsevaajo nekam kljubovalno izpod visokega čela in plavih las. Ime mu je Giovanni. Njegov brat je ubil sosedo, ki ni bil zadovoljen, da se Giovannijev brat zanima za njegovo sestro. Oblast je sumila, da je Giovanni sokriv umora in ga je obsodila na osem let robije.

Zelo je ponosen, skorajda ošaben, in kljubovalen. Trdi vedno, da ni kriv ter da je umor izvršil brat sam, kar je mogoče tudi res, ker neredko italijanska oblast kaznuje ljudi, ki niso krivi v tisti meri, kot se jih obtožuje, ali pa so celo nekrivi.

Zraven njega ždi star Sicilijanec Simone. Popolnoma o-

Prizor iz stavke živilnih delavcev (Amalgamated Food ers Union) v New Yorku.

tročji in otopel je po sedemindesetih letih ječe. Ne spominja se več svoje preteklosti, čeprav se je pred pol stoletjem mnogo govorilo o njem in o njegovih činih. To so že davno minuli časi in človek, ki je preživel nad pol stoletja v ječi jih pozabi, ker jih mora pozabiti. Še čudno, da sploh živi in se giblje. Ves droben je Simone in neboljen kot otroče, enak vreči kosti, pokriti s kožo. Ravno kar vstaja in teče v stranišče, pa prehitela ga je sila. Za seboj pušča redko, rumenkasto sled. Vsi se smejejo in krohotajo, le pometać se jezi, ker moda snažiti pod.

Ležišče v tretjem kotu, poleg drugega okna na hodnik, pripada šepavemu Giovanettiju. Noge mu je pokvarilo o priliki nekega potresa in sedaj hodi po berglah. Prijazen možakar je, izšet tudi on. Počasi hodi po sobi in se pogovarja zdaj s tem, zdaj z onim. V ljubosumnosti je rnil nekoga, pa se pokori za nepremišljeno dejanje. Dobil je tri leta in par mesecev.

Sosed mu je suh možiček iz Toskane. Ni ubijal, ne kradel, samo nagovoril je druga dva, da sta spravila s sveta skupnega neprijatelja. Dosmrtnik je, že štirideset let je v ječi. Njegova vnukinja, učiteljica, se zelo trudi, da bi ga rešila iz pekla. Poslala je prošnjo na kralja za pomiloščenje in starec težko pričakuje odločitve.

Pri naslednji postelji sedi lep očanec, lepega čela in prijaznega pogleda, doma iz Kalabrije. Tudi on se imenuje Giovanni in tovariši so mu vzdeli pridevek "vecchio", da ga razločujejo od mladega. V kratkem bo dovršil tridesetletno kazen in v duhu je že doma, pri svoji stari družici, ki ga pričakuje.

Na postelji sami pa leži nepremično suh mož, visoke postave in bodečega pogleda. Sicilijanec, ki že trinajdeset let pričakuje smrti, da bi ga rešila ječe. V pretepu je ubil človeka in postal dosmrtnik. V kaznilnici se je sprl s sojetnikom in mu zabodel nož v srce. Izvršil je drugi uboj. Zanj ni več rešitve. Ves je gnil. Gnoj mu teče iz več delov telesa, na petah pa se ga je lotil rak. Vsak dan mu bolničar trga in reže meso z njih.

Reven Sardinijec tam v kotu

Ali ste že naročili Prosveto Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovini? To je edini dar trajne vrednosti ki ga za mal denar lahko prite svoje domovine.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča de

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in d

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4904
Chicago, Ill.

Tam se dolo na želje tudi vse ostane pojasni